

1938

V máji začalo MNO povolávať záložníkov na mimoriadne cvičenie v zbrani, v dôsledku politického napätia medzi ČSR a Nemeckou ríšou. Toto vyvrcholilo dňa 21. mája, kedy bolo z tunajšej obce povolaných a odvezených na nákladných vojenských autách asi 25 vojenských záložníkov. Na tunajšej škole zostali len tri učiteľské sily, ktoré mesiac striedavo vyučovali šesť tried.

Po uvoľnení politického napätia bolo nariadené previesť vo všetkých obciach voľby do obecného zastupiteľstva. V tunajšej obci do týchto volieb kandidovali tieto politické strany:

- 1) Občiansky blok
- 2) Republikánska strana zemedelského a maloroľníckeho ľudu
- 3) Hlinková slovenská ľudová strana
- 4) Československá sociálno demokratická strana robotnícka

Po sčítaní odovzdaných hlasov bolo prevedené pridelenie mandátov v prvom a v druhom skrutíniu. Občiansky blok dosiahol 2 mandáty, Rep. strana zem. a mal. ľudu 3 mandáty, HSL'S 9 mandátov, ČSDS dosiahla 4 mandáty. Uvádzam mená zvolených a ostatných kandidátov. Zvolení sú zvýraznení.

Kandidátna listina Občianskeho bloku:

- 1. Július Urcikán, roľník, č.92**
- 2. Jozef Uhlík, roľník, č.95**
3. Štefan Dobiš, roľník, č.35
4. Rudolf Áč, roľník, č.60
5. Július Halmeš, kováč, č.94
6. Filip Lajko, robotník, č.51
7. Ferdinand Komárňanský, robotník, č.112
8. Izidor Žáčik, hosp. sluha, č.109
9. Michal Hlatký, hosp. gazda, č.10
10. Jozef Hlatký, nádeník, č.78
11. Anton Gudába, robotník, č.18
12. Štefan Kotúč, robotník, č.25
13. Peter Klištinec, robotník, č.78

Kandidátna listina Republikánskej strany zemedelského a maloroľníckeho ľudu:

1. **Štefan Urcikán, roľník, č.23**
2. **Dezider Halmeš, roľník, č.93**
3. **Bartolomej Halmeš, roľník, č.110**
4. Adolf Kučera, statkár, č.49
5. Adolf Gudaba, roľník, č.131
6. August Moravec, roľník, č.97
7. Anton Podhradský, roľník, č.85
8. Ján Cok, roľník, č.81
9. Peter Slaný, roľník, č.98
10. Anton Petruj, roľník, č.87
11. Dezider Szöke, robotník, č.120
12. Michal Pecho, roľník, č.14
13. Ľudovít Podhradský, č.143
14. Jozef Šchmídt, kováč, č.80
15. Stanislav Fuska, robotník, č.97
16. Štefan Žáčik, roľník, č.109
17. Štefan Klepanec, roľník, č.34
18. Adolf Slaný, roľník, č.96

Kandidátna listina Hlinkovej slovenskej ľudovej strany:

1. **Jonáš Halmeš, roľník, č.43**
2. **Dominik Urcikán, roľník, č.23**
3. **Rudolf Babušík, roľník, č.61**
4. **Lukáč Mésároš, hosp. sluha, (majer)**
5. **Koloman Buťko, penzista, č.24**
6. **Ján Sivák, hosp. sluha, (majer)**
7. **Pavel Halmeš, roľník, č.52**
8. **Anton Adamec, hosp. sluha, č.108**

- 9. Tomáš Candrák, roľník, č.58**
10. Juraj Zelenák, hosp. sluha, (majer)
11. Štefan Záhorský, hosp. sluha, (majer)
12. Jozef Mituch, obchodník, č.44
13. Pavel Alkus, obuvník, č.74
14. František Komárňanský, hosp. sluha, (majer)
15. Emil Čačaný, roľník, č.41
16. Vojtech Brindza, hosp. sluha, č.26
17. Ľudovít Skokan, hosp. sluha, č.26

Kandidátna listina sociálne demokratickej strany robotníckej:

- 1. Ľudovít Čambal, kolár, č.36**
- 2. Konštantín Zajaček, murár, č.52**
- 3. Ľudovít Valo, robotník, č.121**
- 4. Ján Čačaný, robotník, č.40**
5. Štefan Lukáčik, robotník, č.8
6. Anton Turza, nádenník, č.72
7. Štefan Markovič, nádenník, č.53
8. Ján Pagáč, roľník, č.55
9. Jozef Lačný, robotník, č.32
10. Silvester Timoracký, robotník, č.88
11. Vincent Krivošík, dozorca trate, č.6
12. Štefan Krojec, kováč, č.19

Za starostu bol zvolený člen HSL'S, Jonáš Halmeš, roľník, za miestostarostu člen ČS DSR, Ľudovít Čambal, kolár, za pokladníka člen HSL'S, Rudolf Babušík, roľník.

Kúpa domu č.25

Obecné zastupiteľstvo od vdovy Márii Weisovej dom č.25 i so záhradou, za 63 000,-Kčs, na stavenisko školskej budovy. Cena domu bola znížená o sumu, ktorú mala zaplatiť obci, ako zameškané prirážky a rôzne dávky od Berného úradu v Hlohovci, ktorý ju vymohol od dioseckého cukrovaru, ako prenájomcu štátneho statku v Alekšinciach. Prevodné poplatky činili asi 5000,-Kčs, takže dom i s prevodnými poplatkami má cenu 70 000,-Kčs.

Komisionálne bol pozemok uznaný za súci na stavbu školskej budovy. Ing. arch. Ladislav Terstyánsky bol požiadany, aby náčrty na stavbu školskej budovy prispôsobil pomerom tohto stavebného pozemku.

Tradičná manifestácia

Na tradičnej manifestácii HSL'S v Bratislave bolo z tunajšej obce 5 účastníkov.

Smrť zvečnelého vodcu Andreja Hlinku

Pohrebu zvečnelého vodcu slovenského národa, Andreja Hlinku v Ružomberku, zúčastnilo sa z tunajšej obce 8 občanov. Starosta nariadil smútočné vyzváňanie a na štátnych a verejných budovách boli vztýčené smútočné zástavy. Bola usporiadaná smútočná slávnosť za zvečnelého vodcu v budove Štátnej ľudovej školy so smútočným programom.

Mobilizácia

Dňa 23. septembra bola vyhlásená všeobecná mobilizácia vojakov v zálohe do 40 rokov. V dôsledku toho narukovalo ku svojim kmeňovým telesám z tunajšej obce vyše 100 mužov. Bola i mobilizácia gazdovských vozov a kónských záprahov.

Demobilizácia

V prvej polovici októbra, začali sa vracat' narukovaní záložníci. Úplná demobilizácia nastala až v polovici decembra. Takisto i vozy a záprahy boli postupne vracané majiteľom.

Priebeh mobilizácie a demobilizácie prešiel bez akýchkoľvek mimoriadnych udalostí.

Poľné práce

Poľné práce a najmä siatie ozimín a jesenná orba nedostatkom záprahov veľmi utrpela. Možno vďačiť len peknému, suchému a teplému počasiu v neskorej jeseni, že mohla byť jesenná sejba a orba v plnom rozsahu prevedená. Tu sa najmä uplatnila zásada spolupomoci tým, že občania jeden druhému vypomohli, a tak postupne práce previedli.

Odstúpenie časti územia

Mníchovským rozhodnutím bola ČSR zviazaná a prinútená odstúpiť kraje a územia, obývané zväčša Nemcami, Nemeckej ríše a územia obývané Poliakmi, Poľskej republike. V tunajšej obci nemala táto zmena valného ohlasu, lebo sa týkala len územia Čiech, Moravy a Sliezka.

Viedenským arbitrážnym rozhodnutím, 2. novembra 1938, však bolo rozhodnuté vrátiť Maďarsku južnú časť Slovenska. Tento osud postihol veľmi kruto mnoho čisto slovenských obcí, ktoré boli pripojené k Maďarsku. Takto sa už k doterajšej slovenskej menšine okolo Békeš Čaby a Báčky dostalo opäť pod jarmo maďarské do 500 000 Slovákov. Občania toto rozhodnutie prijali so žiaľom, vediac, že nebolo na základe pravdy prevedené.

Slováci z odstúpených území

Už v novembri začali sem prichádzať z odstúpeného územia železniční zamestnanci a iní štátni úradníci. Títo boli čiastočne tu a čiastočne v iných miestach umiestnení. I kolonisti boli z odstúpených krajov vyhánaní a uchýľovali sa tam, kde len mohli. Každý čakal, že toto kruté rozhodnutie bude zmenené, opravené v prospech Slovákov.

Do našej obce sa prisťahovali: železničiari- Štefan Hlinka, Martin Chinoracký, Jaroslav Reichard, Ján Palacka; poštový úradník- Štefan Butyka; kolonisti- Martin Tabačár, Ondrej Hrubča, Ján Ďurica, Ján Samotný, Jozef Mišovich a Matej Zaťko, ktorí boli pridelení slovenskou vládou na tunajšie veľkostatky.

6. október

Po mníchovskom rozhodnutí, zišiel sa v Žiline výkonný výbor HSL'S, pod predsedníctvom úradujúceho podpredsedu, Dr. J. Tisu. Vedúci predstavitelia iných politických strán na Slovensku sa pridali k HSL'S, a ústami J. Tisu vyhlásili rezolúciu, ktorou sa Slováci dožadujú splnenia Pitsburgskej dohody a žiadajú úplnú autonómiu pre Slovenskú krajinu v rámci ČSR.

Slovenská vláda

Túto autonómiu podarilo sa politickým predstaviteľom dosiahnuť, a predseda ústrednej vlády v Prahe vymenoval za predsedu slovenskej vlády Mgr. Dr. Jozefa Tisu, za ministrov: Dr. F.

Durčanského, Prof. M. Černáka, posl. P. Teplánskeho, posl. J. Lietnera. Okrem toho mala slovenská vláda jedného štátneho ministra pri ústrednej vláde, ktorým bol Karol Sidor. Občania prijali tieto udalosti s nadšením a vydýchli si dufajúc, že sa tak pozbavíme nadvlády Čechov a Čechoslovákov.

Národný výbor

V týchto rušných chvíľach bol v tunajšej obci utvorený Národný výbor slovenský, ktorý si vzal pred seba udržiavať poriadok a bezpečnosť občanov.

Dňa 22. októbra bol spomedzi občanov zvolený predseda tohto výboru, starosta obce Jonáš Halmeš, za jeho jednatel'a Rudolf Babušik.

Hlinková garda

Toho istého dňa, na podnet Ladislava Frličku- učiteľa, bola založená aj Hlinková garda, do ktorej sa hneď prihlásilo 30 členov. Postupne sa počet členov zvyšoval, a takmer všetci záložníci, ktorí boli prepustení, vstupovali do HG. Za miestneho veliteľa HG bol zvolený Ladislav Frlička- učiteľ, a za tajomníka HG Alexander Thurzo- učiteľ. Postupne sa z prihlásených členov prijali za definitívnych takí, ktorí vyhovovali podmienkam, vydaných hlavným veliteľstvom HG. Ostatní boli prijatí za čakateľov, alebo neboli prijatí.

HG v týchto rušných dobách vykonala všetko, aby nenastal rozvrat, nespokojnosť, prípadne revolúcia a rabovačky. Stavala na svojich členov strážu, ktorí bdeli a chránili majetok spoluobčanov. HG prevzala v novembri majetok Slovenského orla do svojej správy.

Prechodné ubytovanie vojska

V mesiaci november (asi 3 týždne) bol v tunajšej obci prechodne ubytovaný motorizovaný oddiel pechoty a jazdy. Ubytovatí boli v jednej triede Štátnej základnej školy, v obecnom dome a v iných prázdnych miestnostiach.

Vyučovanie

V Štátnej ľudovej škole vyučovalo sa dosť pravidelne i v tých rušných dobách. Za narukovaného učiteľa Ladislava Frličku bola poslaná výpomocná sila. Iné záznamy školské sú uvedené v školskej kronike.

Oslavy a manifestácie

Dňa 30. októbra bola oslava 20. výročia trvania ČSR v miestnosti Slovenského orla, s týmto programom:

20.výročie trvania Republiky

Spoločná oslava v Orlovni v Alekšinciach dňa 30.X.1938 o pol 15. hodine

1/ Prívetý: za obec- Jonáš Halmeš, starosta

za HG- Ladislav Frička, miestny učiteľ

za MOK- Michal Kapusta, učiteľ

za MJS Orla- Rudolf Babušík, vzdelávateľ

za Slovenský národný výbor- Alexander Thurzo, učiteľ

2/ Hymna Hej Slováci

3/ Prednáška

4/ Bože, čos ráčil- spievajú žiaci VI. Triedy

5/ V toku časov- recituje Lačný zo VI. Triedy

Radisť, zem moja- recituje Markovičová zo VI. Triedy

6/ Bože, svetov stvoriteľu- spev žiakov VI. triedy

7/ Hoj zem drahá- recituje Halmešová z V. triedy

Zbiť, lebo mrieť- recituje Mittuchová z V. triedy

8/ Kto za pravdu horí- spievajú žiaci VI. triedy

9/ Otázka- recituje Móder z I. triedy

Malá Slovenka- recituje Kotúčová z I. triedy

Pustili vtáčka- recituje Slaná z II. triedy

Sloboda- recituje žiak z III: triedy

Slováček junáček- recituje Záhorský z III. triedy

Nad Tatrou- recituje Novosadová z III. triedy

Oj, Slovensko- recituje Zajačková zo IV. triedy

Ja som šuhaj- recituje Markovič zo IV. triedy

10/ Prísaha- zborová recitácia žiakov VI: triedy

11/ Kde domov mŕj a Nad Tatrou sa blýska

Dňa 20. novembra bol manifestačné zhromaždenie z príležitosti zjednotenia politických strán. Na znak radosti bolo vyzvánané a odopoludnia bolo v Štátnej ľudovej škole zhromaždenie, s týmto programom:

-

Manifestačné zhromaždenie dňa 20. XI. 1938

-

1/ Zahájenie p. starostom

2/ Slávnostná prednáška- L. Frlička, pov. Spr. Školy

3/ Prejavy predsedov býv. strán:

HSLŠ- p. D. Urcikán

Republikánska strana- p. D. Halmeš

Mičurova slov. ľud. Strana- p. J. Pagáč

4/ Zakončenie- p. starostom

5/ Slovenská hymna „Hej, Slováci!“

Začiatok zhromaždenia o 6. hodine večer v VI. Triede Štátnej ľudovej školy.

Dňa 18. novembra boli na celom území Slovenskej krajiny voľby do prvého snemu Slovenskej krajiny. Bola len jednotná kandidátka. Keď vložil volič kandidátku do obálky, platila táto ako platne odovzdaný hlas „áno“. Keď volič odovzdal obálku prázdnu, platilo to za „nie“.

V tunajšej obci zo 460 odovzdaných hlasov bolo platných 460. Z nich bolo všetkých 460 hlasov „áno“.

Kndidátna listina

Hlinkovej slovenskej ľudovej strany

(strany slovenskej národnej jednoty)

pre voľbu do snemu Slovenskej krajiny

Kandidovalo 100 kandidátov s číslom 1, Dr. Jozef Tiso

S číslom 17, kandidoval Esterházy János z Ujlaku, s číslom 76, Ján Krafčík z Ujlaku- kandidáti zo susednej obce.

Sčítanie ľudu

Dňa 31. decembra bolo prevedené sčítanie ľudu. Za sčítacieho komisára bol vymenovaný Ladislav Frlička- učiteľ, a ku pomoci bol mu pridelený Jozef Mittuch- obchodník.

Podľa výsledku sčítania má obec Alekšince 1236 obyvateľov, 163 domov, 242 domácností.

Podľa národností bolo 1227 Slovákov a 9 čechov.

Podľa náboženstva bolo 1192 rím. Katolíkov, 10 ev.a.v. a 34 židov.

Záznamy v obecnej kronike, týkajúcej sa obce od 1. januára 1938 do 31. decembra 1938 týmto uzatváram.

Alekšince, 31. XII. 1938

Ladislav Frlička

Kronikár obce